

Arvoisa juhlaväki, hyvät suomalaiset ja Suomen ystävät

Nuorena luulin, että maailma löytyy jostakin kaukaa. Nyt vähän vanhempana huomaan maailman pyöreäksi: mitä kauemmaksi menee, sitä lähemmäksi tulee omia juuriaan.

Meillä kaikilla on oma tarinamme siitä, kuinka olemme päätyneet tänne Floridan auringon alle. Osa teistä on elänyt täällä jo useita sukupolvia, jotkut ovat ehkä vasta muuttaneet. Osa on aikonut rakentaa koko elämänsä tänne, toiset ovat lumilintuja tai vierailijoita, kuten minä.

Olen kuitenkin varma, että moni teistä tuntee tämän edellä kuvaamani tunteen: mitä kauempana kotimaastaan elää, sitä tärkeämpiä ovat omat juuret.

Floridassa juuret kasvavat kiinni kalkkikiveen. Tämä tälle alueelle tyypillinen maaperä on hengittävää ja huokoista: se koostuu pehmeästä kivistä, korallista ja kalkkijäämistä. Suomessa maaperä on puolestaan kovaa moreenia: tiivistä ja karkeata kiveä, joka läpäisee heikosti vettä.

Nämä kaksi kivilajia tuntuvat kuvaavan myös kahden yhteiskunnan eroa. Lukuisista eri kulttuureista peräisin olevat ihmiset muodostavat amerikkalaiseen yhteiskuntaan huokoisen rakenteen, joka koostuu lukemattomista rinnakkain elävistä yhteisöistä. Suomalainen yhteiskunta on muuttoliikkeestä huolimatta edelleen tiivis ja yhdenmukainen aivan kuten maaperämmekin.

Myös ihmisten yhteisöissä on samanlaisia kerrostumia kuin maaperässä. Ensimmäisenä suomalaisena uuteen maailmaan saapui merimies Maunu Anderson, joka purjehti ruotsalaisessa laivassa Delawarejoen suistoon vuonna 1640. Hänen jälkeensä samoille seuduille saapui seuraavien vuosikymmenten aikana muutama sata suomalaista lisää. Tämä ensimmäinen suomalainen yhteisö ei kuitenkaan pystynyt säilyttämään omaa kieltään ja kulttuuriaan vaan omaksui melko nopeasti samoille seuduille muuttaneiden englantilaisten kveekkarien elämänmuodon ja elintavan. Mielenkiintoista on, että englantilaiset käyttivät usein suomalaisia välittäjinä, kun piti neuvotella alueella asuvien intiaanien kanssa. Suomalaisen rauhanvälityksen historia ulottuu siis näin pitkälle asti!

Jo nämä ensimmäiset suomalaiset joutuivat pohtimaan omaa identiteettiään ja selviytymistään uudessa kulttuurissa. Siirtolaisuutta tutkineiden sosiologien mielestä Yhdysvaltoihin muuttaneet suomalaiset ovat historian eri vaiheissa valinneet jonkin neljästä erilaisesta strategiasta sopeutuakseen uuteen yhteiskuntaan.

Ensimmäinen strategia oli odottaminen, jonka monet suomalaiset siirtolaiset valitsivat selvitysmieheksi 1800-luvun lopulla. Nämä ajattelivat tullessa maahan vain muutamaksi vuodeksi eivätkä edes tahtoneet sopeutua uuteen kulttuuriin vaan odottivat vain kotiin paluuta. Suomalainen mainari kirjoitti kotiinsa Pohjois-Suomeen vuonna 1882 näin:

”Työpaikat täynnä, outo maa, wieras kieli, useimmilla matkapiljetti velkana. Sen tähden olis parasta jokaiselle Amerikkaan aikojalle, että katsoisi etuansa eikä tuota kuuluisaa Amerikan nimeä. Minä palaan kotiin heti kun voin.”

Toinen mahdollinen strategia oli välttämättömyyteen alistuminen, joka oli tyypillistä monelle 1900-luvun alun maahanmuuttajalle. Amerikkaan oli tultu, elämä oli sinne rakennettava, välttämättömyyteen oli alistuttava. Nämä ihmiset elivät usein muistoissaan ja kiinnittyivät toisiin suomalaisiin niin tiiviisti, että eivät tahtoneet aina edes opiskella englantia. Eräs vuonna 1905 New Hampshireen tullut suomalainen kuvasi vanhemmilleen ensimmäistä paikallista joulua:

”Oliko teillä hauskaa joulua ja oliko siellä mitään iltamia tai tanssia joulun pyhinä? Täällä oli hankittu kuusi suomalaisten kokoushuoneelle ja siellä sitte laulettiin ja lausuttiin runoja ja veisattiin. Minullakin kuvastui armas koulu aika ihan elävänä silmiäni eteen, mutta voi kuinka se tuntui katkeralta, kun muisti, että ne, joidenka kanssa hauskaa vietettiin, ovat kaukana – niin hirveän kaukana!”

Kolmas sopeutumiskeino on ollut unohtaminen, mikä on tarkoittanut suomalaisten juurien katkaisemista ja uuden, amerikkalaisen kulttuurin mahdollisimman täydellistä omaksumista. Eemil Aalto - niminen suomalainen kirjoitti ystävälleen Suomeen viime vuosisadan alussa:

”Olen aito amerikkalainen luonteeltani. Tämä on niin tosi. Täällä olen kuin kotonani. Ellei näin olisi, jäisi täällä toisista järeälle. Täällä tosiaan tehdään rahaa toisella innolla kuin Suomessa. Tollarien perään uhraa jokainen työnsä ja työtä tekee jokainen.”

Tällaisesta oman kulttuurin unohtamisesta löytyy mainio esimerkki vuoden 1918 Duluth News-Tribunesta. Lehdessä kuvattiin Yhdysvaltoihin saapuneita suomalaisia siirtolaisia ja artikkelissa kuvattiin nuorta suomalaista miestä, joka puhui englantia kaikille. Jopa omalle aidiilleen, vaikka tämä ei osannut muuta kuin suomea!

Neljäs sopeutumiskeino on ollut sitten uusiutuminen. Tämä on tarkoittanut sellaisen uuden identiteetin luomista, jossa suomalaisuus ja amerikkalaisuus elävät rinnakkain. Monessa floridalaisessa kodissa kohtaa tällaisen tunnelman. Talot ovat amerikkalaisen suuria, makuuhuoneita on monta, sisustus on loistokasta ja väljää. Seinällä kuitenkin saattaa olla porontalja, ikkunalaudalla puinen hirvi, keittiössä litalan astiat ja paatiruumassa Marimekon pyyhkeet. *(Paatiruuma on vanhaa amerikansuomalaista kieltä, kylpyhuone).*

Hyvä juhlaväki,

Olen varma, että te olette kohdanneet nämä kaikki ihmistyytit: odottajat, alistujat, unohtajat ja uusiutujat. Jokainen muuttaja valitsee oman sopeutumiskeinonsa, eikä valinta aina edes ole jokaisen yksilön. Näyttää nimittäin siltä, että tietyt sosiaaliset lainalaisuudet vaikuttavat siihen, miten ihmiset suhtautuvat uuteen kulttuuriin. Tällainen lainalaisuus on esimerkiksi se, että lapset usein unohtavat, mutta lapsenlapset muistavat. Monet ensimmäisen sukupolven siirtolaisten lapset tahtovat niin voimakkaasti omaksua uuden maan tavat, että eivät välitä ylläpitää vanhempiensa kulttuuria. Heidän lapsensa usein kuitenkin kiinnostuvat isovanhempiensa juurista. Tällainen sukupolvien ketju on varmasti tavallinen myös Floridan suomalaisten yhteisössä.

Tänä vuonna me kaikki suomalaiset ja Suomen ystävät muistamme maamme historiallisia juuria ja juhlimme itsenäisyytemme satavuotisjuhlavuotta. Maallamme on ollut hieno tarina köyhästä maatalousyhteiskunnasta erääksi maailman kehittyneimmistä maista. Te olette osa

tätä tarinaa. Jokainen tähän tilaisuuteen tullut ihminen on omalla paikallaan ja omalla tavallaan tehnyt työtä itsenäisen Suomen puolesta. Esitän tästä syvän kiitokseni.

Palaan vielä lopuksi tähän neljänteen sopeutumisstrategiaan, uusiutumiseen. Kuten kaikki suomalaista yhteiskuntaa tuntevat tietävät, hienosta historiasta huolimatta meidän maamme kaipaa uudistumista. Uudet ajatukset syntyvät usein juuri parhaiten tällaisessa ympäristössä, missä uusi ja vanha kulttuuri kohtaavat toisensa ja pakottavat arvioimaan uudelleen totuttuja tapoja. Toivon siis kovasti, että saisimme teiltä Floridan suomalaisilta ja Suomen ystävilta uusia ajatuksia yhteiskuntamme kehittämiseen. Olen toki varma, että myös suomalaisen yhteiskunnan kokemuksilla on paljon annettavaa teille.

Ihminen tarvitsee juuret, mutta yhtä tärkeät ovat myös uusien ajatusten antamat siivet.

Toivotan teille kaikille onnea ja menestystä ja mitä parhaita itsenäisyytemme juhlavuotta.

Kiitos!